

บทที่ 3

กฎหมาย นโยบาย และแผนงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีการมอบและกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นต่างๆ สามารถจัดบริการสาธารณะได้เอง มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ.2476 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เทศบาลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น แบ่งเป็นสามระดับคือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร โดยถือเอาความหนาแน่นของประชากรในแต่ละพื้นที่เป็นเกณฑ์ มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ หรือบริการประชาชน ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2540) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และได้บัญญัติวิธีการและขั้นตอนในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมาตรา 282 บัญญัติไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

3.1.1 แนวทางการตราข้อบัญญัติท้องถิ่น

"ข้อบัญญัติท้องถิ่น" หมายถึง ข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ตราขึ้น โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่มีลำดับชั้นที่สูงกว่า เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง แล้วแต่กรณี ตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ "ข้อบัญญัติท้องถิ่น" ที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ จะเรียกแตกต่างกันไป ดังนี้

"เทศบัญญัติ" สำหรับเขตเทศบาล

"ข้อบัญญัติจังหวัด" สำหรับเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

"ข้อบังคับตำบล" สำหรับเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

"ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร" สำหรับเขตกรุงเทพมหานคร

"ข้อบัญญัติเมืองพัทยา" สำหรับเขตเมืองพัทยา

เมื่อข้อบัญญัติท้องถิ่นผ่านขั้นตอนการประกาศใช้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ก็จะมีผลบังคับใช้ในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งบุคคลใดก็ตามในเขตท้องถิ่นนั้น ที่ฝ่าฝืนข้อบัญญัติท้องถิ่น จะมี

ความผิดและอาจได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ขั้นตอนในการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นตามกฎหมายอาจแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1) **ขั้นตอนการเสนอร่าง** คณะกรรมการบริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน มีอำนาจในการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น นอกจากนี้ มาตรา 287 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ยังให้สิทธิประชาชนในการเสนอ "ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น" ได้ด้วย โดย "ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย" ซึ่งรายละเอียดในการปฏิบัติเป็นไปตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2) **ขั้นตอนการพิจารณา** การพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเป็นอำนาจของฝ่ายสภาท้องถิ่นที่จะพิจารณา

3) **ขั้นตอนการลงนามตราข้อบัญญัติท้องถิ่น** หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นผู้ตราโดยมีผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือ นายอำเภอเป็นผู้อนุมัติแล้วแต่กรณี

4) **ขั้นตอนการประกาศใช้** เมื่อร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นผ่านกระบวนการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ต้องประกาศให้ประชาชนทราบโดยการประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือติดประกาศโดยเปิดเผย ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขณะนี้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ.2540 มีผลใช้บังคับแล้ว โดยมาตรา 7(4) กำหนดให้ "กฎ มติ คณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผนนโยบาย และการตีความ ที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง" ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้นข้อบัญญัติท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องส่งไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาจึงจะมีผลบังคับใช้ที่สมบูรณ์

3.1.2 กฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

1) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เป็นกฎหมายแม่บทที่บัญญัติเกี่ยวกับข้อกำหนดต่างๆทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม การควบคุมอาคาร การก่อสร้างอาคาร การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และอื่นๆ และมีกฎหมายที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ประกาศกระทรวงมหาดไทย กฎหมายที่ออกโดยองค์กรหรือพนักงานท้องถิ่น เป็นต้น สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วย

มาตรา 2* พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะใช้บังคับในท้องที่ใด มีบริเวณเพียงใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

สำหรับเขตท้องที่ที่ได้มีการประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวมตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง หรือเขตท้องที่ที่ได้เคยมีการประกาศดังกล่าว ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับตามเขตของผังเมืองรวมนั้น โดยไม่ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

สำหรับอาคารสูง อาคารขนาดใหญ่พิเศษ อาคารชุมนุมคนและโรงแรมสห ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้บังคับไม่ว่าท้องที่ที่อาคารนั้นตั้งอยู่จะได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ก็ตาม

*[มาตรา 2 วรรคสองและวรรคสาม เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3)พ.ศ. 2543]

มาตรา 8* เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

- (1) ประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง สัดส่วน ขนาด เนื้อที่ และที่ตั้งของอาคาร
- (2) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทน ตลอดจนลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้
- (3) การรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทนของอาคาร และพื้นดินที่รองรับอาคาร
- (4) แบบและวิธีการเกี่ยวกับการติดตั้งระบบประปา ก๊าซ ไฟฟ้า เครื่องกล ความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยหรือภัยพิบัติอย่างอื่น และการป้องกันอันตรายเมื่อมีเหตุฉุกเฉินวุ่นวาย
- (5) แบบ และจำนวนของห้องน้ำและห้องส้วม
- (6) ระบบการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของอาคาร เช่น ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การปรับอากาศ การฟอกอากาศ การระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (7) ลักษณะ ระดับ ความสูง เนื้อที่ของที่ว่างภายนอกอาคาร หรือแนวอาคาร

- (8) ระยะหรือระดับระหว่างอาคารกับอาคารหรือเขตที่ดินของผู้อื่น หรือระหว่างอาคารกับถนน ตรอก ซอย ทางเท้า ทาง หรือที่สาธารณะ
- (9) พื้นหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักจอดรถ ที่กักเก็บรถ และทางเข้าออกของรถสำหรับอาคารบางชนิดหรือบางประเภท ตลอดจนลักษณะและขนาดของพื้นที่หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นดังกล่าว
- (10) บริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารชนิดใดหรือประเภทใด
- (11) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร
- (12) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การโอนใบอนุญาต การออกใบรับรอง และการออกใบแทนตามพระราชบัญญัตินี้
- (13) หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินการ ผู้ครอบครองอาคาร และเจ้าของอาคาร
- (14) คุณสมบัติเฉพาะและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจสอบ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอขึ้นทะเบียนและการเพิกถอนการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบ
- (15) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบอาคาร ติดตั้ง และตรวจสอบอุปกรณ์ประกอบของอาคาร
- (16) ชนิดหรือประเภทของอาคารที่เจ้าของอาคาร หรือผู้ครอบครองอาคาร หรือผู้ดำเนินการต้องทำการประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

*[มาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543]

มาตรา 9* ในกรณีที่ได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องใดตามมาตรา 8 แล้ว ให้ราชการส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงนั้น เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา 10

ในกรณีที่ยังมิได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องใดตามมาตรา 8 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดเรื่องนั้นได้

ในกรณีที่ได้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดเรื่องใดตามวรรคสองแล้ว ถ้าต่อมามีการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องนั้น ให้ข้อกำหนดของข้อบัญญัติท้องถิ่นในส่วนที่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงเป็นอันยกเลิก และให้ข้อกำหนดของข้อบัญญัติท้องถิ่นในส่วนที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงยังคงใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นใหม่ตามมาตรา 10 แต่ต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ

การยกเลิกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคสามย่อมไม่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินการที่ได้กระทำไปแล้วโดยถูกต้องตามข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น

*[มาตรา 9 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535]

มาตรา 10* ในกรณีที่ได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องใดตามมาตรา 8 แล้ว ให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องนั้นได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดรายละเอียดในเรื่องนั้นเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงดังกล่าว
- (2) เป็นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดเรื่องนั้นขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงดังกล่าว เนื่องจากความจำเป็นหรือมีเหตุผลพิเศษเฉพาะท้องถิ่น

การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตาม (2) ให้มีผลใช้บังคับได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมอาคารและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี

คณะกรรมการควบคุมอาคาร จะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบในข้อบัญญัติท้องถิ่นตาม (2) ให้เสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น ถ้าไม่ให้ความเห็นชอบ ให้แจ้งเหตุผลให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นทราบด้วย

ถ้าคณะกรรมการควบคุมอาคารพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามให้ถือว่าคณะกรรมการควบคุมอาคารได้ให้ความเห็นชอบในข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นแล้ว และให้ราชการส่วนท้องถิ่นเสนอรัฐมนตรีเพื่อสั่งการต่อไป ถ้ารัฐมนตรีไม่สั่งการภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นให้ถือว่ารัฐมนตรีได้อนุมัติตามวรรคสอง

*[มาตรา 10 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535]

มาตรา 10 ทวิ* ในกรณีที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารเห็นว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นใดที่ออกตามมาตรา 10 (1) ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 10 (2) มีข้อกำหนดที่ก่อภาระหรือความยุ่งยากให้แก่ประชาชนเกินความจำเป็นหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแจ้งให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นดำเนินการยกเลิกหรือแก้ไขข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวเสียใหม่ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันรับแจ้งจากรัฐมนตรี กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุมของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

การยกเลิกหรือแก้ไขข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งย่อมไม่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินการที่ได้กระทำไปแล้วโดยถูกต้องตามข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น

*[มาตรา 10 ทวิ เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535]

มาตรา 11 ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 12 กฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ถ้าขัดหรือแย้งกับกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง ให้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง

2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจกระทรวง และราชการส่วนท้องถิ่นในการควบคุมดูแลเรื่องมูลฝอยติดเชื้อ โดยกำหนดให้ การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดเป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น นอกจากนี้ยังได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ในการตราข้อกำหนดของท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่ได้ปฏิบัติ ในส่วนของอาคารและสิ่งก่อสร้าง พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

มาตรา 21 เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารหรือส่วนของอาคารใด หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งต่อเนื่องกับอาคาร มีสภาพชำรุดทรุดโทรมหรือปล่อยให้มีสภาพกรุงรังจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคาร หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อบริให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะภายในเวลาซึ่งกำหนดให้ตามสมควร

มาตรา 23 ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ออกคำสั่งให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารผู้ใด ดำเนินการตามมาตรา 21 หรือมาตรา 22 และผู้นั้นละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานท้องถิ่นมี อำนาจดำเนินการแทนได้ โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

3.1.3 กฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ที่ดินและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

1) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2525 และพระราชบัญญัติ

การผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่กำหนดการวาง จัดทำ และดำเนินการ ให้เป็นไปตามผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ในบริเวณเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมือง หรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่ หรือแทนเมืองหรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหาย เพื่อให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งการใช้ประโยชน์ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพ เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วย

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"การผังเมือง" หมายความว่า การวาง จัดทำและดำเนินการ ให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในบริเวณเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองหรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่ หรือแทนเมืองหรือส่วนของเมืองที่ได้รับความเสียหายเพื่อให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง殊ลักษณะความสะอาดสวยงาม ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือเพื่อบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ

"ผังเมืองรวม" หมายความว่า แผนผัง นโยบายและโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุม โดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุข ปลอดภัย บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

"ผังเมืองเฉพาะ" หมายความว่า แผนผังและโครงการดำเนินการ เพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง

"อาคาร" หมายความว่า อาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างทุกชนิดหรือสิ่งอื่นใดที่วางบน ใต้ หรือผ่านเหนือพื้นดิน หรือพื้นน้ำ

"ที่อุปโภค" หมายความว่า ที่ดินของเอกชน ซึ่งผังเมืองเฉพาะจัดให้เป็นที่ดินว่างหรือใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่นด้วย เช่น ทางเท้า ทางเดิน ตรอกหลังหรือข้างอาคาร ทางน้ำ ทางหรือท่อระบายน้ำ

"ที่โล่ง" หมายความว่า บริเวณที่ดินอันได้ระบุไว้ในผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะให้เป็นที่ดินว่างเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

"เจ้าพนักงานการผัง" ในกรณีที่มีการประกาศใช้บังคับพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะทำการสำรวจเพื่อวาง จัดทำ หรืออนุมัติผังเมืองรวมและหรือผังเมืองเฉพาะ หมายความว่า เจ้าพนักงานการผังตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีที่มีการใช้บังคับผังเมืองรวม หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ผู้วางและจัดทำผังเมืองรวม ในกรณีที่มีการใช้บังคับผังเมืองเฉพาะ หมายความว่า ผู้วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

"เจ้าพนักงานท้องถิ่น" ในเขตเทศบาล หมายความว่า คณะเทศมนตรี ในเขตสุขาภิบาล หมายความว่า คณะกรรมการสุขาภิบาล ในเขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ทำการแทน ในเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือหัวหน้าเขตซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ทำการแทน

"เจ้าหน้าที่ดำเนินการ" หมายความว่า เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือ องค์การหรือบรรษัทของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่กระทำการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ

"องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น" หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล หรือกรุงเทพมหานคร

"ผู้ว่าราชการจังหวัด" หมายความว่า รวมถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในกรณีที่เป็นการวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 3

การวางและจัดทำผังเมืองรวม

มาตรา 17 ผังเมืองรวมประกอบด้วย

- (1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม
- (2) แผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวม
- (3) แผนผังซึ่งทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ พร้อมด้วยข้อกำหนด โดยมีสาระสำคัญทุกประการหรือบางประการ ดังต่อไปนี้
 - (ก) แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท
 - (ข) แผนผังแสดงที่โล่ง
 - (ค) แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง
 - (ง) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค

(4) รายการประกอบแผนผัง

(5) นโยบาย มาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม

มาตรา 18 เมื่อเห็นสมควรวางและจัดทำผังเมืองรวม ณ ท้องที่ใด สำนักผังเมืองจะวางและจัดทำผังเมืองรวมของท้องที่นั้นขึ้นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องที่นั้นจะวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ของตนขึ้นก็ได้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะวางและจัดทำเองต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการผังเมืองก่อน

ถ้าเขตแห่งผังเมืองรมนั้นคาบบริเวณของเขตปกครองท้องที่หลายท้องที่ คณะกรรมการผังเมืองจะสั่งให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องที่เดียว หรือของท้องที่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางและจัดทำผังเมืองรวมและจะกำหนดค่าใช้จ่าย ซึ่งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของแต่ละท้องที่ที่จะต้องจ่ายตามส่วนของตนก็ได้

ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นขอคำแนะนำจากสำนักผังเมืองในการวางและจัดทำผังเมืองรวม ให้สำนักผังเมืองให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามที่ได้อ้อนมา

มาตรา 19* เมื่อสำนักผังเมืองจะวางหรือจัดทำผังเมืองรวมของท้องที่ใดให้สำนักผังเมืองแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องที่นั้นทราบ และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้นมาแสดงความคิดเห็นต่อสำนักผังเมืองด้วย

ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมใด ให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี จัดให้มีการโฆษณาให้ประชาชนทราบ แล้วจัดการประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องที่ที่จะมีการวางและจัดทำผังเมืองรมนั้น ในการรับฟังความคิดเห็นนี้จะกำหนดเฉพาะให้ผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมการประชุมตามความเหมาะสมก็ได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุมและการแสดงข้อคิดเห็น ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

*[มาตรา 19 แก้ไขโดย พรบ.การผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535]

มาตรา 20 เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้วางและจัดทำผังเมืองรวมแล้ว ให้ส่งผังเมืองรวมมาให้สำนักผังเมืองพิจารณา ถ้าสำนักผังเมืองเห็นว่าควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผังเมืองรวมให้แจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบพร้อมด้วยเหตุผล หากเจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่เห็นด้วยกับความเห็นของสำนักผังเมืองให้แจ้งเหตุผลต่อสำนักผังเมืองแล้วให้สำนักผังเมืองดำเนินการตามมาตรา 22 โดยมีชักช้า

มาตรา 21* เมื่อมีการวางและจัดทำผังเมืองรวมขึ้นในท้องที่ของจังหวัดใด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งนั้นแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมขึ้นคณะหนึ่งในแต่ละท้องที่ที่วางผังเมืองรมนั้น ประกอบด้วยผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสำนักผังเมือง ผู้แทนส่วนราชการต่างๆ ในท้องที่ที่วางผังเมืองรวม

นั้น และบุคคลอื่นที่เห็นสมควรมีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่าสิบห้าคนและไม่เกินยี่สิบเอ็ดคน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและความคิดเห็นเกี่ยวผังเมืองรวมทั้งสำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำขึ้น

ในกรณีที่เป็นการวางและจัดทำผังเมืองรวมขึ้นในท้องที่คาบเกี่ยวกันตั้งแต่สองจังหวัดขึ้นไป ให้คณะกรรมการผังเมืองเป็นผู้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวม

ให้รัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมดังกล่าว

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการประชุมในหมวด 1 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะที่ปรึกษาผังเมืองรวมโดยอนุโลม

*[มาตรา 21 แก้ไขโดย พรบ.การผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535]

มาตรา 22 ผังเมืองรวมที่สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำเสร็จแล้ว ให้สำนักผังเมืองเสนอคณะกรรมการผังเมืองพิจารณา ในกรณีผังเมืองรวมที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำซึ่งสำนักผังเมืองมีความเห็นควรแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง แต่เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่เห็นพ้องด้วย ให้เสนอความเห็นของสำนักผังเมืองและเหตุผลของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ไม่เห็นพ้องไปพร้อมกันด้วย

มาตรา 23* เมื่อคณะกรรมการผังเมืองให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นผู้วางและจัดทำผังเมืองรมนั้น จัดให้มีการปิดประกาศแผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวมไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการเขตหรือที่ทำการแขวงของกรุงเทพมหานคร หรือที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสาธารณสถานภายในเขตของผังเมืองรมนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยให้ลงวันที่ที่ปิดประกาศในใบประกาศนั้นด้วย ในใบประกาศดังกล่าว ให้มีคำประกาศเชิญชวนให้ผู้มีส่วนได้เสียไปตรวจดูแผนผังและข้อกำหนดของผังเมืองรวมได้ ณ สำนักผังเมือง หรือที่ทำการของเจ้าพนักงานท้องถิ่นผู้วางและจัดทำผังเมืองรมนั้น วิธีการประกาศให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

*[มาตรา 23 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525]

มาตรา 24* หากภายในกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันปิดประกาศ ดังกล่าวในมาตรา 23 ผู้มีส่วนได้เสียผู้ใดมีหนังสือถึงสำนักผังเมือง หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ผู้วางและจัดทำผังเมืองรมนั้นร้องขอให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรมนั้น และไม่ว่าสำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะเห็นพ้องด้วยกับคำร้องขอนั้นหรือไม่ก็ตาม ให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เสนอคำร้องขอนั้นต่อคณะกรรมการผังเมืองพร้อมด้วยความเห็น ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้เสนอ ให้ดำเนินการผ่านสำนักผังเมือง ในกรณีที่คณะกรรมการผังเมืองเห็นชอบด้วยกับคำร้องขอ ให้คณะกรรมการผังเมืองสั่งให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี แก้ไข

หรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดดังกล่าวในผังเมืองรายนั้น ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ส่งยกคำร้องขอนั้น

* [มาตรา 24 แก้ไขโดย พรบ.การผังเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525]

มาตรา 25* หากเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันปิดประกาศ ดังกล่าวในมาตรา 23 ไม่มีผู้มีส่วนได้เสียผู้ใดร้องขอให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรายนั้น หรือมีแต่คณะกรรมการผังเมืองได้ส่งยกคำร้องขอนั้น หรือคณะกรรมการผังเมืองได้สั่งให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อกำหนดดังกล่าว และสำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ได้จัดการให้เป็นไปตามนั้นแล้ว ให้สำนักผังเมืองเสนอผังเมืองรวมต่อรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการออกกฎกระทรวงใช้บังคับผังเมืองรายนั้นต่อไป

*[มาตรา 25 แก้ไขโดย พรบ.การผังเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525]

หมวด 5

การวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

มาตรา 28 ผังเมืองเฉพาะประกอบด้วย

(1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

(2) แผนที่แสดงเขตของผังเมืองเฉพาะ

(3) แผนผังเมืองหรือแผนผังบริเวณซึ่งทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญทุกประการหรือบางประการ ดังต่อไปนี้

(ก) แผนผังแสดงการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งจำแนกเป็นประเภทกิจการ พร้อมทั้งแนวเขตการแบ่งที่ดินออกเป็นประเภทและย่าน

(ข) แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งพร้อมทั้งรายละเอียดแสดงแนวและขนาดทางสาธารณะ

(ค) แผนผังแสดงรายละเอียดของกิจการสาธารณูปโภค

(ง) แผนผังแสดงที่โล่ง

(จ) แผนผังแสดงการกำหนดระดับพื้นดิน

(ฉ) แผนผังแสดงบริเวณที่ตั้งของสถานที่ หรือวัตถุที่มีประโยชน์ หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีที่จะพึงส่งเสริมดำรงรักษาหรือบูรณะ

(ช) แผนผังแสดงบริเวณที่มีทรัพยากรธรรมชาติหรือภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ รวมทั้งต้นไม้เดี่ยวหรือต้นไม้หมู่ที่จะพึงส่งเสริมหรือบำรุงรักษา

(4) รายการและคำอธิบายประกอบแผนผังตาม (3) รวมทั้งประเภท และชนิดของอาคารที่จะ

อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ก่อสร้าง

(5) ข้อกำหนดที่จะให้ปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองเฉพาะ
ทุกประการหรือบางประการ ดังต่อไปนี้

(ก) แนวทางและขนาดของที่อุปโภค

(ข) ประเภท ชนิด ขนาด และจำนวนของอาคารที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สร้าง

(ค) ประเภท ชนิด ขนาด จำนวนและลักษณะของอาคารที่ชำรุดทรุดโทรม หรืออยู่ใน
สภาพอันเป็นที่น่ารังเกียจหรือน่าจะเป็นอันตรายแก่ผู้อาศัยหรือสัญจรไปมา ซึ่งจะถูกล้างหรือหรือย้าย
ตามคำสั่งของคณะกรรมการบริหารการผังเมืองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 55

(ง) การใช้ประโยชน์ของอาคารที่อนุญาตให้สร้างขึ้นใหม่ หรืออนุญาตให้
เปลี่ยนแปลง อันผิดไปจากการใช้ประโยชน์ตามที่ได้ขอไว้เมื่อขออนุญาตก่อสร้าง ซึ่งจะต้องได้รับ
อนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

(จ) ขนาดและแปลงที่ดิน ที่จะอนุญาตให้เป็นที่ดินสร้างอาคารที่ใช้เพื่อประโยชน์
ต่าง ๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในผังเมืองเฉพาะ รวมทั้งบริเวณของที่ดินที่กำหนดให้เป็นที่ดินเพื่อประโยชน์
ตามที่ระบุไว้

(ฉ) การส่งเสริมดำรงรักษา หรือบูรณะสถานที่หรือวัตถุที่มีประโยชน์ หรือคุณค่าในทาง
ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

(ช) การดำรงรักษาที่โล่ง

(ซ) การส่งเสริมหรือบำรุงรักษาต้นไม้เดี่ยวหรือต้นไม้หมู่

(ด) การรื้อ ย้าย หรือดัดแปลงอาคาร

(ญ) การอื่นที่จำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองเฉพาะ

(6) รายละเอียดระดับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องเวนคืน พร้อมทั้งรายชื่อเจ้าของ
หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีแผนที่แสดงเขตที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่าง
อื่นที่เวนคืนเพื่อประโยชน์แก่การผังเมืองสำหรับใช้เป็นทางหลวงตามมาตรา 43 (1)

(7) รายละเอียดระดับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องเวนคืน พร้อมทั้งรายชื่อเจ้าของ
หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีแผนที่แสดงเขตที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่าง
อื่นที่เวนคืน เพื่อประโยชน์แก่การผังเมืองอย่างอื่นตามมาตรา 43 (2)

(8) รายละเอียดและแผนที่ระดับที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของ
แผ่นดิน หรือซึ่งกระทรวงทบวงกรม จังหวัด องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือองค์การของรัฐ เป็น
เจ้าของ ผู้ครอบครองหรือผู้ดูแลรักษา ซึ่งจะนำมาใช้เป็นทางหลวง หรือใช้เพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง
อย่างอื่น

(9) แผนที่ แผนผังหรือรายละเอียดอื่น ๆ ตามความจำเป็น

มาตรา 29* เมื่อได้มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ณ ท้องที่ใดแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องที่นั้นเห็นสมควรจะจัดให้มีการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะขึ้น หรือจะขอให้สำนักผังเมืองเป็นผู้วางและจัดทำผังเมืองเฉพาะก็ได้ ผังเมืองเฉพาะจะต้องสอดคล้องกับผังเมืองรวม

ถ้าท้องที่ใดยังไม่มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม รัฐมนตรีจะสั่งให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะก็ได้

ในกรณีเจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเสนอหลักการที่จะวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะให้คณะกรรมการผังเมืองพิจารณาเห็นชอบก่อน ในการนี้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะมาแสดงความคิดเห็นหรือขอคำแนะนำเกี่ยวกับการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะต่อสำนักผังเมืองก็ได้

*[มาตรา 29 แก้ไขโดย พรบ.การผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535]

มาตรา 30 ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามมาตรา 29 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปิดประกาศแสดงเขตที่ประมาณว่าจะวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ว่าการเขตหรือที่ทำการแขวงของกรุงเทพมหานคร หรือที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสาธารณสถานภายในเขตที่จะวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

มาตรา 33 ในการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะใด ให้สำนักผังเมือง หรือ เจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี จัดให้มีการโฆษณาให้ประชาชนทราบ แล้วจัดการประชุมไม่น้อยกว่าสองครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องที่ที่จะมีการวาง และจัดทำผังเมืองเฉพาะนั้น ในการรับฟังข้อคิดเห็นนี้ จะกำหนดเฉพาะให้ผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมการประชุมตามความเหมาะสมก็ได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุมและการแสดงข้อคิดเห็นให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา 38 ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามมาตรา 29 ให้ส่งผังเมืองเฉพาะไปยังสำนักผังเมืองเพื่อพิจารณาให้ความเห็น ถ้าสำนักผังเมืองไม่เห็นพ้องด้วยกับผังเมืองเฉพาะ และเจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่อาจแก้ไขปรับปรุงผังเมืองเฉพาะให้สอดคล้องกับความเห็นของสำนักผังเมืองได้ ให้สำนักผังเมืองเสนอคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาชี้ขาด

มาตรา 39 ในกรณีที่สำนักผังเมืองวาง และจัดทำผังเมืองเฉพาะตามคำสั่งของรัฐมนตรีหรือตามคำขอของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 29 ให้ส่งผังเมืองเฉพาะไปยังเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อพิจารณาให้ความเห็น ถ้าเจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่เห็นพ้องด้วยกับผังเมืองเฉพาะ และสำนักผังเมืองเห็นว่าไม่อาจแก้ไขปรับปรุงผังเมืองเฉพาะให้สอดคล้องกับความเห็นของเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ ให้สำนักผังเมืองเสนอคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาชี้ขาด

มาตรา 40 เมื่อคณะกรรมการผังเมืองเห็นชอบกับผังเมืองเฉพาะที่เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือสำนักผังเมืองจัดทำแล้ว ให้สำนักผังเมืองเสนอผังเมืองเฉพาะต่อรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการตราพระราชบัญญัติให้ใช้บังคับผังเมืองเฉพาะนั้นต่อไป

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายควบคุมดูแลด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการควบคุมมลพิษ ทางน้ำ ทางอากาศ และเสียง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับการออกกฎในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ดังนี้

หมวด 3 การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 เขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

มาตรา 43 ในกรณีที่ปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายหรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

มาตรา 44 ในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 43 ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย

- (1) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ หรือมิให้กระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

- (2) ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติ หรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- (3) กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้าง หรือดำเนินการในพื้นที่นั้นให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- (4) กำหนดวิธีจัดการโดยเฉพาะสำหรับพื้นที่นั้นรวมทั้งการกำหนดขอบเขต หน้าที่และ รับผิดชอบของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการร่วมมือ และประสานงานให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ หรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่นั้น
- (5) กำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่นั้น

3.1.4 ผังเมืองรวมเมืองอัมพวา

ผังเมืองรวมอัมพวาฉบับปัจจุบันซึ่งประกาศเป็นกฎกระทรวง ใช้บังคับได้มีกำหนด 5 ปี (2546-2550) มีสาระสำคัญดังนี้

ข้อ 1 กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับได้มีกำหนดห้าปี

ข้อ 2 ให้ใช้บังคับผังเมืองรวม ในท้องที่ตำบลบางช้าง ตำบลแควอ้อม ตำบลอัมพวา ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา และตำบลบ้านปรก ตำบลบางชันแตก ตำบลท้ายหาด อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อ 3 การวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมตามกฎหมายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อมในบริเวณแนวเขตตามข้อ 2 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ข้อ 4 ผังเมืองรวมนี้มีนโยบายและมาตรการ เพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและสอดคล้องกับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและโครงข่ายบริการสาธารณะ

ข้อ 5 การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม ให้เป็นไปตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทและแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง และรายการประกอบแผนผังท้ายกฎกระทรวง

ข้อ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทและแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง ให้เป็นดังต่อไปนี้

- (1) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีเหลือง ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- (2) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีส้ม ให้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- (3) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีแดง ให้เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- (4) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว ให้เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- (5) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- (6) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมะกอก ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- (7) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำตาลอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
- (8) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีเทาอ่อน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- (9) ที่ดินที่กำหนดไว้เป็นสีน้ำเงิน ให้เป็นที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ข้อ 7 **ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละ 15 ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาต

ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

- (1) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานตามประเภท ชนิดและจำพวกที่กำหนดให้ดำเนินการได้ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวงนี้ และโรงงานบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน
- (2) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ
- (3) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- (4) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ ภู จระเข้ หรือสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้า
- (5) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยสุสานและฌาปนสถาน
- (6) โรงฆ่าสัตว์

(7) กำจัดมูลฝอย

(8) ซ้ำขยายเศษวัสดุ

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325 สายแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (บางแพ) – บรจวบทางหลวงพิเศษหมายเลข 35 (สมุทรสงคราม) ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำ หรือการสาธารณูปโภค

ข้อ 8 **ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาต

ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังนี้

ตามที่กล่าวแล้วในข้อ 7 (1) – (8)

(9) สถานที่เก็บสินค้าซึ่งเป็นที่พักหรือขนถ่ายสินค้าหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้า หรืออุตสาหกรรม

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325 สายแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (บางแพ) – บรจวบทางหลวงพิเศษหมายเลข 35 (สมุทรสงคราม) ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำ หรือการสาธารณูปโภค

ข้อ 9 **ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม การอยู่อาศัย สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการให้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละ 15 ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาต

ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังนี้

ตามที่กล่าวแล้วในข้อ 7 (1) – (8)

(9) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(10) ไซโลเก็บผลิตผลทางการเกษตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมถนนประชาเสด็จ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมเขตทางไม่น้อยกว่า 15 เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำ หรือการสาธารณูปโภค

ข้อ 10 **ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการ ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น ให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาต

ที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังนี้

ตามที่กล่าวแล้วในข้อ 7 (1) – (8)

(9) โรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(10) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(11) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรม เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และมีพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด

(12) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่

(13) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถวหรือตึกแถว เว้นแต่เป็นการดำเนินการในโครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย และมีพื้นที่ไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด

(14) การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก

ถ้ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรมตาม (11) และเพื่อการอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชยกรรมประเภทห้องแถวหรือตึกแถวตาม (13) ดำเนินการอยู่ในการจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยโครงการเดียวกัน ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการดังกล่าวรวมกันไม่เกินร้อยละ 5 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด

ข้อห้ามการใช้ประโยชน์ที่ดินตาม (12) และ (14) มิให้ใช้บังคับในกรณีการดำเนินการของการเคหะแห่งชาติที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐเพื่อรองรับโครงการโยกย้ายชุมชนแออัด

ข้อ 11 **ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม** เฉพาะที่เป็นของรัฐ ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการหรือเกี่ยวข้องกับนันทนาการ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัยเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำหรือสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งแม่น้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า 6 เมตร

ข้อ 12 **ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 13 **ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การอยู่อาศัย การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ การสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการหรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 14 **ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับการศาสนา การศึกษา สถาบันราชการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

ข้อ 15 **ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ** ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการของรัฐ กิจการเกี่ยวกับการสาธารณสุขปโภคและสาธารณูปการ หรือสาธารณประโยชน์เท่านั้น

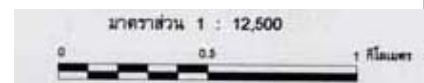
ข้อ 16 ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือการประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้

แผนที่ที่ 3.1 แสดงผังเมืองรวมเมืองอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

สัญลักษณ์

- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

3.2 แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมคลองและชุมชนอัมพวา

3.2.1 แนวความคิด

การจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนคลองอัมพวา อาศัยกรอบและโครงสร้างของแผนยุทธศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคตะวันตก โดยเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เศรษฐกิจที่ยั่งยืน สังคมที่ยั่งยืน วัฒนธรรมที่ยั่งยืน และการบริหาร/การเมืองที่ยั่งยืน และเน้นการดำเนินการในระดับท้องถิ่น มีสาระสำคัญดังนี้

3.2.2 แผนแม่บทด้านสิ่งแวดล้อม

3.2.2.1 แผนงานการฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง

1) หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองในพื้นที่คลองอัมพวาเสื่อมโทรมลงจากในอดีตค่อนข้างมาก แม้ว่าโดยทั่วไปคุณภาพน้ำยังอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี แต่ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติกลับลดน้อยลง ระบบนิเวศถูกเปลี่ยนแปลง ลำคลองเริ่มตื้นเขิน การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ คู คลอง ซึ่งเคยเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของประชาชนในพื้นที่ลดน้อยลง จึงสมควรจะต้องมีการฟื้นฟูและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2) วัตถุประสงค์

เพื่อฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองในพื้นที่บริเวณคลองอัมพวาให้กลับสู่สภาพที่เหมาะสมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

3) เป้าหมาย

- เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศของแม่น้ำ คู คลอง
- เพื่อรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำ คู คลองให้ได้มาตรฐาน โดยการควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ลงสู่แม่น้ำ คู คลอง

- เพื่อจัดระเบียบการคมนาคมขนส่งทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ และไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

4) การดำเนินงาน

- กำหนดพื้นที่ริมแม่น้ำวัดเป็นเขตอนุรักษ์และสงวนพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติของชุมชน
- จัดทำโครงการรณรงค์กำจัดผักตบชวาและเศษขยะที่ลอยอยู่ในแม่น้ำ คู คลอง รวมทั้งเศษขยะที่ตกค้างอยู่ในท้องน้ำ
- พัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะของชุมชน
- จัดทำโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ และเครือข่ายของประชาชนในการตรวจสอบ และควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากแหล่งต่างๆ ในชุมชน
- จัดให้มีการขุดลอกและบำรุงรักษาคลองให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม
- จัดระเบียบการคมนาคมทางน้ำ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน และสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง และการพังทลายของตลิ่ง

3.2.2.2 แผนงานการจัดระเบียบการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำ

1) หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันชุมชนริมน้ำดั้งเดิมซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในพื้นที่คลองอัมพวา เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอาคารที่มีลักษณะเฉพาะพื้นถิ่นเสื่อมโทรมลง เริ่มมีการปรับปรุงการปลูกสร้างต่อเติมบ้านพักอาศัยเป็นรูปแบบสมัยใหม่ซึ่งขาดเอกลักษณ์ การก่อสร้างอาคารริมน้ำที่ขัดแย้งกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมเดิมในพื้นที่ การใช้ที่ดินและกิจกรรมการใช้ที่ดินริมน้ำเริ่มขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับน้ำ ยังมีการปล่อยน้ำเสียจากบ้านเรือนลงสู่คลองโดยตรง จึงควรมีการจัดระเบียบการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำในพื้นที่คลองอัมพวาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแม่น้ำ และคลอง

2) วัตถุประสงค์

เพื่อจัดระเบียบการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำให้เป็นระเบียบ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแม่น้ำ คู คลอง

3) เป้าหมาย

- เพื่อควบคุมการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนริมน้ำให้เป็นระเบียบและเหมาะสม
- เพื่อปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนริมน้ำให้มีความสวยงามร่มรื่นเหมาะแก่การอยู่อาศัย
- เพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชนริมน้ำ ให้สามารถรองรับการเติบโตของชุมชนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

4) การดำเนินงาน

- จัดทำแผนการใช้ที่ดินพร้อมทั้งข้อกำหนดการใช้ที่ดินของชุมชน โดยให้มีการกำหนดขอบเขตของแม่น้ำ คู คลองและโครงข่ายลำน้ำที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดพื้นที่อนุรักษ์และควบคุมการพัฒนาในบริเวณพื้นที่ริมคลองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของการตั้งถิ่นฐานริมน้ำ
- ปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชนริมน้ำ ให้เพียงพอ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานริมน้ำ
- จัดหาและพัฒนาที่ว่างริมน้ำของชุมชนให้เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อการนันทนาการหรือให้เป็นพื้นที่สีเขียว
- ปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและสภาพภูมิทัศน์ของแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำ

3.2.3 แผนแม่บทด้านเศรษฐกิจ

3.2.3.1 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวฐานชุมชน (Community-Based Tourism)

1) หลักการและเหตุผล

บริเวณโดยรอบของพื้นที่คลองอัมพวา มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามและมีระบบนิเวศทางน้ำที่น่าสนใจ ขณะที่ชุมชนริมคลองอัมพวาและโครงข่ายโดยรอบยังคงเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม มีสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ มีวัดวาอารามเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ตั้งของอุทยาน ร.2 ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม ปัจจุบันการท่องเที่ยวในพื้นที่คลองอัมพวาและบริเวณโดยรอบยังมีการส่งเสริมและพัฒนาค่อนข้างน้อย และกระจุกกระจาย จึงสมควรส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรมให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมเพื่อ

สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยเน้นการจัดการการท่องเที่ยวฐานชุมชน (Community-Based Tourism) ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวฐานชุมชน (Community-Based Tourism) ในบริเวณพื้นที่คลองอัมพวา

3) เป้าหมาย

- เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับชุมชน
- เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไป

4) การดำเนินงาน

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบแผ่นพับ และการจัดทำเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต
- ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ให้สามารถประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในลักษณะของการรวมกลุ่ม และให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวฐานชุมชน (Community-Based Tourism)
- จัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ
- จัดทำโครงการฝึกอบรมและพัฒนาภาคีท้องถิ่น

3.2.3.2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

1) หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจชุมชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนคลองอัมพวา หากประชาชนมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพียงพอ ก็จะสามารถใช้เวลาและความร่วมมือในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำมากขึ้น ขณะเดียวกันย่อมส่งผลให้รายได้ของท้องถิ่นจากภาษีอากรเพิ่มตามไปด้วย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง

ต่อไป จึงสมควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาขาอื่นนอกเหนือจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในหัวข้อที่ผ่านมา

2) วัตถุประสงค์

เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของชุมชนและเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

3) เป้าหมาย

- เพื่อพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม
- เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นใหม่ๆ จากวัสดุและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) การดำเนินงาน

- ส่งเสริมและสนับสนุนเงินทุนแก่กลุ่มประชาชนในชุมชนในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในระดับชุมชน โดยการประสานงานและขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้อง
- จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและของที่ระลึก
- ฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ประชาชนในการรวมกลุ่มและจัดตั้งกลุ่ม เพื่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งการจัดตั้งและการดำเนินการของสหกรณ์ชุมชน

3.2.4 แผนแม่บทด้านสังคม

3.2.4.1 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน

1) หลักการและเหตุผล

การพัฒนาคุณภาพประชาชนในท้องถิ่น โดยระบบการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และการศึกษา นอกระบบ เป็นการสร้างพื้นฐานความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้สามารถพึ่งพาตัวเอง ความเข้มแข็งของชุมชนยังเป็นการลดภาระและค่าใช้จ่ายของรัฐบาลกลางในการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ รวมทั้งมี ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม ของแม่น้ำ คู คลอง ด้วย จึงสมควรส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพประชาชนในคลองอัมพวาให้มีความรู้ ความใจและความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง และชุมชน ริมน้ำที่ตนอาศัย

2) วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและจัดการกับสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำที่ตนอาศัยอยู่

3) เป้าหมาย

- เพื่อพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำที่ตนอาศัย
- เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของชุมชน

4) การดำเนินงาน

- ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ครูและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชน
- ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

3.2.4.2 แผนงานการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) หลักการและเหตุผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่สุดสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำ ซึ่งประชาชนจะต้องช่วยกันดูแลรับผิดชอบ ปัจจุบัน ประชาชนในคลองอัมพวาเริ่มตื่นตัวและสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองมากขึ้น แต่ยังขาดพื้นฐานความเข้าใจ และ เครือข่ายชุมชนที่มีประสิทธิภาพ จึงสมควรส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เหมาะสมและมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมต่างๆมากขึ้น

2) วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำ

3) เป้าหมาย

- เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับวิธีการและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำ
- เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำที่ตนอาศัยอยู่

4) การดำเนินงาน

- ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายชุมชน เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง และชุมชน
- ประชาสัมพันธ์ และ จัดกิจกรรมให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างหน่วยราชการ กลุ่มธุรกิจ สถาบันการศึกษา วัด และประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชน
- จัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัครเพื่อเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำ รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
- จัดประกวดบ้านริมน้ำดีเด่นด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง

3.2.5 แผนแม่บทด้านศิลปวัฒนธรรม

3.2.5.1 แผนงานการอนุรักษ์และปรับปรุงโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำ

1) หลักการและเหตุผล

พื้นที่คลองอัมพวาและบริเวณโดยรอบเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาช้านาน ทำให้มีโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำกระจายอยู่ทั่วไป ในปัจจุบันโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำหลายแห่งอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม ขาดการบำรุงรักษา ภาพจิตรกรรมฝาผนังของหลายวัด เริ่มเลอะเลือนและสูญหาย ขณะที่ศิลปกรรมหลายแห่งมีการต่อเติมดัดแปลงและพัฒนาสิ่งปลูกสร้างโดยขาดการวางแผนและออกแบบที่เหมาะสม จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์และปรับปรุงโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำเหล่านี้โดยเร่งด่วน

2) วัตถุประสงค์

เพื่ออนุรักษ์และปรับปรุงโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำในท้องถิ่น

3) เป้าหมาย

- เพื่ออนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำ
- เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบูรณะปรับปรุงโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำที่เสื่อมโทรมให้กลับอยู่ในสภาพดี

4) การดำเนินงาน

สำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันของโบราณสถานและแหล่งศิลปกรรมริมน้ำของชุมชน และรายงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบ

3.2.5.2 แผนงานการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) หลักการและเหตุผล

ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของชาติ ซึ่งในปัจจุบันถูกละเลยทอดทิ้ง ขาดการสืบสานต่อ พื้นที่คลองอัมพวาและบริเวณโดยรอบนับเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญหลายแห่ง เช่น ตลาดน้ำและประเพณีต่างๆที่เกี่ยวกับน้ำ ซึ่งปัจจุบันสูญหายไปมากแล้ว จึงสมควรจะได้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพื่อรักษาให้เป็นมรดกตกทอดไปสู่ลูกหลานต่อไป

2) วัตถุประสงค์

เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและรักษาให้เป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลานสืบไป

3) เป้าหมาย

- เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ คู คลอง ของชุมชน
- เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

4) การดำเนินงาน

- ฟื้นฟูงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริมน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน

- ส่งเสริมและจัดให้มีโครงการถ่ายทอดความรู้ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังเหลืออยู่จากบุคคลรุ่นอาวุโส สู่นักเรียนและคนรุ่นใหม่

3.2.5.3 แผนงานการวิจัยและเผยแพร่

1) หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่คลองอัมพวายังมีอยู่มาก ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมหลายอย่างเริ่มสูญหายไป การอนุรักษ์และฟื้นฟูทำได้ยาก เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ จึงสมควรจะได้มีการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลต่างๆ และเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เพื่อจะได้ตระหนักถึงคุณค่าและช่วยกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป รวมทั้งฟื้นฟูมรดกที่สูญหายไปให้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

2) วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมเอกสาร หลักฐาน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางของท้องถิ่น และเผยแพร่แก่สาธารณชนให้ทราบและตระหนักถึงคุณค่า

3) เป้าหมาย

- เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลทำความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นสู่สาธารณชน

4) การดำเนินงาน

- ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- รวบรวมเอกสาร งานวิจัย ผลงาน และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ และจัดแสดงให้แก่ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ พัฒนา และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

3.2.6 แผนแม่บทด้านบริหาร/การเมือง

3.2.6.1 แผนงานการบริหารจัดการ

1) หลักการและเหตุผล

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จของแผนพัฒนาในทุกระดับ เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำในพื้นที่คลองอัมพวาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีเอกภาพ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการดำเนินงานและมาตรการทางกฎหมาย ตลอดจนระบบฐานข้อมูล ที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์

2) วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบการบริหารจัดการในการอนุรักษ์และพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำในพื้นที่คลองอัมพวา

3) เป้าหมาย

เพื่อปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองและชุมชนริมน้ำให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

4) การดำเนินงาน

- จัดทำผังเมืองรวมและข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีการกำหนดแม่น้ำ คู คลองไว้ในผังข้อกำหนดประกอบผังและข้อบัญญัติ รวมทั้งกำหนดให้บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ คู คลองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือทางวัฒนธรรมเป็นพื้นที่อนุรักษ์หรือเขตจำกัดการพัฒนา
- รวบรวมข้อมูลเพื่อใช้สร้างระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำ

3.2.6.2 แผนงานติดตามและประเมินผล

1) หลักการและเหตุผล

การติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการวางแผน ช่วยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำเอาผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของนโยบาย แผนงาน

และโครงการ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการดำเนินงานด้านการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2) วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) เป้าหมาย

เพื่อตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนงานการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง และชุมชนริมน้ำ

4) การดำเนินงาน

จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ประจำปีเสนอต่อคณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองประจำจังหวัด

“โครงการนำร่องเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมคลองอัมพวา” เป็นการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวข้างต้น โดยได้รับอนุมัติเงินงบประมาณเป็นกรณีพิเศษ ปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยมีเทศบาลตำบลอัมพวาเป็นผู้รับผิดชอบ และรายงานฉบับนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการซึ่งประกอบด้วย

- แผนงานฟื้นฟูคุณภาพน้ำและสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง ได้แก่ โครงการกำหนดเขตอนุรักษ์และสงวนพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติของชุมชน โครงการรณรงค์กำจัดผักตบชวาและสาหร่ายในแม่น้ำ คู คลอง และโครงการความร่วมมือในการตรวจสอบและควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากแหล่งต่างๆ ในชุมชน
- แผนงานจัดระเบียบการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ได้แก่ โครงการจัดทำแผนการใช้ที่ดินและข้อกำหนดการใช้ที่ดินของชุมชน โครงการตรวจสอบสภาพการใช้งานสาธารณประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน และโครงการจัดหาและพัฒนาพื้นที่ว่างริมน้ำ
- แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางน้ำและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชน โครงการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โครงการฝึกอบรมด้านการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวแก่ประชาชน และโครงการฝึกอบรมและพัฒนาภาคเอกชนท้องถิ่น
- แผนงานส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ โครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม

- แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ โครงการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลองและชุมชน และโครงการจัดตั้งและฝึกอบรมอาสาสมัคร เพื่อเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง
- แผนงานอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ โครงการฟื้นฟูงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตริมน้ำ
- แผนงานบริหารจัดการ ได้แก่ โครงการติดตามประเมินผล